

ABONAMENTUL

Un an . . . 28— Cor.
 jumătate an 14—
 3 luni . . . 7—
 o lună . . . 2-40

Pentru România și
 străinătate:

Un an . . . 40— franci

Telefon
 în oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRATIJA
 Strada Zriayi N-rul 1/3

INSERȚIUNILE

se primesc la administra-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Spiritul agresivității.

Istoria războaielor e tot mai mult de acord a recunoaște că, în condiții egale de altfel, soarta unui război atârna nu de superioritatea mijloacelor tehnice sau a pozițiilor strategice, ci de calitatea morală a trupelor. Cu elocvență uimitoare, trecutul ultimei sute de ani ne arată că *totdeauna succesul armelor este în raport direct cu gradul de sănătate morală și de mulțumire politică a poporului din care se recrutează o armată*. În punctul acesta istoria este de o unanimitate surprinzătoare. Să amintim numai câteva din pildele cele mai izbitoare.

Războaiele Franței revoluționare, ale Italiei, războiul austro-german și franco-german, român-ruso-turc, bulgaro-sârb, războiul Chinei, chinez-japonez, spaniol-american, ruso-japonez, anglo-bur și ultimul război balcanic, toate sunt o confirmare limpede, convingătoare și mereu înnoită a tezei noastre.

În toate războaiele acestea au biruit armatele mulțumite cu regimul politic al statului lor și totdeauna au sucombat națiunile frământate de nemulțumiri interne.

Nici chiar genialitatea șefilor militari nu poate fi o garanție a izbânzii. La începutul carierei sale, într-o clipă de nemulțumire, Napoleon Bonaparte se gândise să se angajeze în serviciul armatei turcești. Cine ar afirma însă că acest cel mai mare geniu militar al tuturor timpurilor ar fi putut să oprească decăderea împărăției otomane? Și ce ar fi făcut Napoleon mai târziu la Lodi, la Marengo, la Jena și la Austerlitz, dacă Francezii nu ar fi fost

îmbătați de acel cântec fermecător și divin al libertății, de acel uriaș și nebiruit transport sufletesc al revoluției. Francezii și-au pierdut mintea, ei suferă de demență colectivă, zicea atunci despre ei nu știu care englez morn și rece.

În războiul balcanic la al cărui sfârșit asistăm, armata turcească a fost comandată de câțiva generali de o recunoscută capacitate strategică. Despre Abdullah pașa, cel dintâi militar german, generalissimul von der Goltz, ar fi spus odată că într'un războiu, ar fi mulțumit să-l servească în calitate de aghiotant. Se poate închipui o părere mai elogioasă despre un ofițer? Și acest Abdullah pașa a fost mi-se pare comandantul armatelor turcești din Macedonia, cucerită în scurtă vreme de Bulgari, Sârbi și ce ironie, de Grecii lui Sapuntakis.

Acelaș von der Goltz a fost autorul planului strategic al armatei turcești. Ce frumos, ce convingător și rezistibil va fi fost, după acest plan, marșul de biruință al armatelor turcești spre Sofia și cât va fi fost de îngredită cu piedeci, cu imposibilități, înaintarea Bulgarilor spre Constantinopol. Toate firește, pe hârtie, căci în realitate, vai, armata turcească nu a făcut poate nimic pentru realizarea acestui plan care se aseamănă cu legea cutărui codificator excelent, rămasă însă neaplicată, prin rezistența moravurilor și a condițiilor sociale. În toată campania asta, trupele turcești au fost de o lipsă de inițiativă, de o inerție și pasivitate inexplicabilă. Nici odată nu au atacat, totdeauna ele au fost în așteptarea ofensivei *celorlaltii*. Bietul Goltz pașa uitase să introducă în planul său un lucru: e-

lementul impalpabil, și imponderabil al spiritului de inițiativă, de ofensivă, izvorât din sentimentul mulțumirii politice.

În schimb, Bulgarii și Sârbi au fost plini de acest spirit de agresivitate. Din toate formele luptei, zice un corespondent de război, soldatul bulgar iubeste cu fanatism forma cea mai primejdioasă și ucigășă: *atacul cu baioneta*. Acest spirit de agresivitate fanatică, oarbă, cuprinde explicația biruințelor bulgărești. Și în definitiv dragostea atacului, a luptei cu baioneta, este care hotărăște și astăzi soarta războiului. După simfonia sublimă și înfiorătoare a focului de artilerie, după înaintarea înceată, pânditoare, pas cu pas, a infanteriei, urmează și astăzi atacul cu baioneta și lupta piept la piept. La Cumonovo și Lule-Burgas, la Monastir și Serfige au învins nu cei ce dețineau pozițiile strategice superioare ci *acei ce au atacat*. Și pretutindeni au atacat acei cari au trăit sub un regim politic mai liber, acei cari, prin urmare au avut mai mult motiv să-și iubească țara și să se sacrifice pentru dânsa.

Succesul militar este deci în raport direct cu spiritul ofensiv al agresivității care, la rândul lui, răsare numai din pământul unei țări cu un regim politic liber. Libertatea și sentimentul mulțămirii politice este în timp de pace garanția victoriei în război. Elementul cel mai puternic al forței militare, al autorității și prestigiului extern al statelor e mulțămirea politică internă. Nemulțămirea politică paralizează energia tuturor acțiunilor externe în timp de pace și se traduce prin înfrângeri diplomatice: În cei din urmă patru ani, marele imperiu rus a suferit

Din lumi străine...

(Fantesie.)

Mirosul de tămâiță năvălind pe fereastra deschisă a odăitei mele de burlac îmi atâta neplăcut toți nervii, transpunându-mă în una din acele stări de visare, când uiți tot ce te împresionează cu un moment mai înainte din lumea din afară, pentru a te înamoli în lumea nostalgiiilor.

Simți cum gândurile tale se deslipesc din încetușarea strinsă, groaznică a trupului, cum se ridică plutind cu neînchipuită ușurință spre tărâmurile din cari au dispărut ori ce obiecte cari să-ți amintească profana realitate a pulberii ce se numește pământ; plutești în înălțimi ce te înălțuiesc în dulceața lor cutropitoare, în eterul înalt, mișcându-ți cu cea mai stranie ușurință firele spiritului tău eliberat de povara de plumb a trupului.

Conștii de starea neobicinuită, anormală în care mă aflam, inteligența mea îmi povestea deslușit că acele cinci simțuri prin cari sufletul meu se târa prin cotiturile înguste ale unui drum întortochiat — drumul lung și îngust al vieții închise în marginea unui corp — s'au contopit într'un altul, și că un al șaselea senz, de mii de ori mai puternic, mai limpede, mai spiritual, punea stăpânire asupra-mi.

Era un simț neobicinuit.

Prin el eram în stare să înțeleg, că nu acolo era în mașinaria care — airea, în lumea pe care

trăisem — se chiamă trup, stă puterea de a fi a „eu”-ului meu, ci că acea putere stăpânitoare, care de sus plana asupra cârnii supuse e de neasemănat mai fină, mai Dumnezeuiască, mai puternică.

Și acestei puteri, acestei scânteii de foc tainic îi glăsuia în șoapte înțelepte acel al șaselea senz mare și puternic, care nimicise în clipa ivirii sale de far orbitor pe toate celelalte.

Era și acest simț o putere; — o putere înfiorătoare de nedescris, care îmi lumina căi neștrăbătute încă în scurtul popas al vieții. Îmi lumina pe neașteptate ale firii taine, cari mi se deslușiau acum ca sori luminoși într'o splendidă strălucire.

Prin puterea fascinantă a acestor simțuri dominam o neasămuită inteligență. Știam că sunt un „eu”, că în clipa fulgerindă a prezentului eram stăpân pe mine, pe căile mele, și pe toate acțiunile posibile prin ajutorul puterii ce ardea dogorind în centrul sufletului meu: voința. Știam că simțul ce în neantul unei lumi de închipuirii îmi limpezea cele mai minunate dintre ale lumii înțelesuri, acela îmi va deschide netedă cărare spre tărâmurile minunilor pornite din alte lumi... din lumi străine.

Sburai în câteva line și nesimțite falfăiri departe de oraș în lumina orbitoare a soarelui de vară, într'o luncă minunată, dintr'un ostrov fără nume, la poalele unei costise îmbrăcată cu brădet tânăr, în livada îmbogățită de miro-surile îmbătătoare ale înmiitelor felurimi de

flori sub umbra colțuroasă a unei gigantice stânci. Firele de iarbă înălțau nevinovate capetele cande în aerul cald, îmbalzat al cuprinsului împăcat. Iar glasul duios al undelor înlăcrimate, rostogolite vii pe covorul moale de flori și iarbă, se mărita în zvon de sărbătorească nuntă cu cântecele îndrăgostite ale miliardelor de gângăni ce-și au vatra sub mățăsoasa iarbă sau în tainutele balte de sub solul livezii înflorite.

Îmi arunca trupul obosit pe puful firelor de iarbă. Un vultur rotia în înălțimi depărtate în cercuri mici; iar pe mână îmi rătăcea în sinceră încredere un mic „boul lui Dzeu”. Buzele mele numărau alene punctele negre de pe însăngeratele-i aripi, pe când sufletul meu în lumina răspândită de simțul puternic ce mă stăpânea, alerga căi necunoscute... Totodată eram conștii, că „eu”, ființa mea superioară — care se despărțise o clipă mai înainte de corpul inert ce zăcea în lunca înflorită în caldul dulce al zilei de vară — rătăceam acum prin înghețurile sălbatice ale răutății inimii omenești.

Și pe când ochii trupului meu se închideau leneși, un glas ne mai auzit, necunoscut, tainic, venei ca de departe la auzul sufletului silit să se reîntoarcă din pribegia lui.

Întreg simțul meu se contopia acum în auzirea și înțelegerea vorbelor înțelepte, cari se urmau neîntrerupte, line, duioase...

Vorbă izvorul:

....Te pricep suflet iubit! Când neastâmpărul firii tale neînțelegătoare îți muncește creierii

două mari înfrângeri diplomatice, cea dintâi cu prilejul anexiunii Bosniei, iar martorii celei de a doua suntem în zilele noastre. Dacă armata rusă, nu ar fi străbătută de toate curentele politice subversive, de sigur, atunci sau acum, ea ar fi atacat Austria.

Cât de luminoase și convingătoare ne par asemenea învățăminte ale istoriei. Inteligența cea mai mediocră e în stare să le pătrundă și să tragă consecințele cuvenite. Cât de greu se pătrund însă mințile guvernanților noștri de asemenea adevăruri limpezi. Și dacă orbirea lor ne pare încă explicabilă, dacă nu legitimă, prin egoismul național, lacom de cuceriri neconținute, rămâne totuși neînțeleasă atitudinea cercurilor conducătoare supreme ale monarhiei.

Pentru ele pregătirea războiului se încheie în măsură de ordin pur militar. Avem, ce e drept, o organizație militară solidă, fortificații și armament moderne, o mobilizare precisă și repede. Dar cred cercurile conducătoare, că atâta ajunge? Ce au făcut pentru a termina în acest mecanism vast viața, duhul ofensivei zdrobitoare?

Croația trăiește sub absolutism, o nemulțămire uriașă o face să clocotească, în Austria luptele naționale nu au încetat, dar, mai presus de toate popoarele Ungariei gem sub cnutul căzăcesc al asupririi naționale. Unde vor găsi inspirația necesară din care răsare duhul agresiunii împotriva cnutului ce ne amenință din afară? Când acelaș simbol de dragoste ne îndeamnă înainte ca și înapoi, cnutul, putea-vom să urim sau să iubim pe unii mai mult decât pe ceilalți. Nu vom rămâne cufundați într'un sentiment impasibil de indiferență, aceea indiferență care a dat naștere inerției trupelor otomane în fața vrășmașului?

Zilnic vedem școale închise, prigoniri, procese politice, nedreptăți cinice și pângărirea celui mai sfânt altar; al bisericii românești, întinat cu noroiul poftelor de maghiarizare. Astfel înțeleg cei din fruntea monarhiei să pregătească sufletește biruințele viitoare.

Cămașa de forță a sistemului de maghiarizare ne ferecă trupul, ne ține brațele cetluite; spiritul nostru de ofensivă are obezi și

butuci și nu poate să se desfășoare. Istoria a văzut în trecut, cum, în clipe de disperare, pușcăriașii erau scoși din locul lor de osândă pentru a fi puși în fruntea rândurilor de luptă, făgăduindu-li-se moartea sau libertatea prin biruință.

Asemenea acestor nenorociți, poporul românesc va merge la luptă, cu deosebire că nădejdea dulce a libertății îi va lipsi și după biruință. Luptând în frunte vor cădea zeci de mii de români, dar cei rămași vor fi reconduși în convoi lung și sinistru, tivit de un che-nar de jandarmi cu pene de cocoș — înapoi, în temnița asupririi ungurești.

În ora a unsprezecea ne ridicăm: dați-ne drepturi, dați-ne spiritul ofensivei. Până nu-i târziu, până nu vom ajunge la Ceatalgea, deschideți porțile grele și ruginite ale temniții noastre. Dați-ne lumina, aerul binefăcător al libertății și ne veți preface în viteji neînvinși. Bătăliile mari, istorice, nu se câștigă cu o oaste de iloți ingenunchiați, ci cu cetățeni liberi, mândri, conștienți că au ceva de pierdut. Învingeți și zdrobiți pe cel mai înfricoșat vrășmaș intern, asuprirea și pe asupritorii naționali, și nici porțile iadului nu vor birui monarhia.

Dela congregația comitatului Târnava-mică. Ni se scrie cu data de ieri din Sânmărtin: Azi a avut loc aici congregația comitatului. Între obiectele sedinței a fost și recursul notarului din Sâncel împotriva hotărârii demne a Românilor din comuna amintită de a conduce de aici înainte protocoalele numai în limba românească. În sensul legii din 1868 art. XLIV § 20 avem tot dreptul să cerem aceasta. Comisiunea permanentă a congregației a propus nimicirea acelei hotărâri pe motiv, că regulamentele comunale nu dispun așa ceva și nu-i ordonă notarului cunoașterea limbii române ca pe o condițiune indispensabilă legată de ocuparea postului său. Sofismul revoltător, care se cuprinde în aceste șire a potențat numai indignarea membrilor români ai congregației, în numele cărora avocatul Dr. Boila a protestat energic împotriva acestei volnicii fără pereche în istoria comitatului nostru, unde a cârmuit cândva un ca-

valer de Pușcariu și Iosif Sterca Șuluțiu, și unde toți acești nemernici nemeși trăiesc din sudoarea țaranului român, a cărui limbă o prigonesc și nesocotesc din zi ce merge cu tot mai mare furie și bigotism.

Congregația primește propunerea comisiei permanente, după ce însuși vicșpanul a sărit în apărarea nefericitului notar și a „convins” pe mamelucii prezenți că regulamentul, da regulamentul comunal (községi szervezkedési szabályrendelet) e forul suprem în țara aceasta și legea este numai un fleac de scrisoare de când țara aceasta geme și se svârcolește sub domnia groților de pânura lui Tisza. Cor.

Nouile posturi ale dlor Auffenberg și Schemua. Monitorul oficial publică în numărul de azi decretul de numire al lui Auffenberg, fost ministru de război, în calitate de inspector general al armatei și al generalului Schemua ca comandant al corpului XVI de armată din Raguză. Comandantul de mai nainte al acestui corp de armată, mareșalul campestru Lathar Hortstein, e numit comandant al corpului IX de armată din Leitmeritz.

Pacea polono-ruteană. După cum am scris și noi într'unul din numerii trecuți, acordul de pace între Polonia și Rutenii din Galiția a luat ființă abia Sâmbătă, după îndelungate tratative între șefii celor două națiuni. Pricina luptelor nesfârșite o cunosc cetătorii noștri. E situația politică mașteră pe care Austria li-a creat-o Rutenilor din Galiția prin marile privilegii pe cari li-a asigurat dușmanilor lor etnici, Polonilor. Compromisul încheiat Sâmbătă între șefii celor două națiuni, s'a făcut în contra voinței grupului radical al Polonilor. Aceștia și-au ridicat cuvântul în contra compromisului din cauza că acesta nu asigură caracterul polon al universității din Lemberg decât dela anul 1916, când se ridică poate tot în Lemberg și a doua universitate, ruteană. Polonii intransigenți amenință că în cazul dacă autograful regal ce va apare în curând nu va accentua în destul caracterul polon al universității din Lemberg, ei vor părăsi cu toții clubul. O mișcare în acest sens se observă și în sânul studențimei polone care cere acelaș lucru. Situația, prin urmare, nu e nici până astăzi limpezită pe deplin. Compromisul cuprinde

în nopți de neodihnă, o întrebare te muncește; dar încătușat în plumbul greu al trupului în care ești îmbrăcat, nu te poți ridica până la un răspuns înțelept: Care putere leagă și împreună împăcând în neînțeleasă armonie membrele răboite ale firii?

Ce e aceea putere și dela cine se revarsă? — Iată întrebarea pe care spiritul o frământă înzadar și singur nici când nu te vei putea limpezi.

Ascultă! Totul e în lume atârnat de o putere pe care ai căutat-o tu și n'ai aflat-o; natura întreagă numai prin acea putere poate trăi; tot ce e în natură numai supunându-se acelei puteri poate exista; iar voind a se ridica mai pe sus de ea va peri! Voiești să știi acea putere?

...Este iubirea!

Glasul încetă; spiritul meu în adâncă cercetare se limpezește, se luminează cu încetul, cu fiecare vorbă murmurată în șoaptă de povătuire de undele cristaline, ce izvorau din răceala unei stânci rigide și se rostogoleau în neîncetată susuire gingașă pe albia lutului îndrăgostit... mergând să se piardă în nemărginirea oceanului mănate de o putere neștiută și veșnică.

Și deodată o boare lină, dulce începu a mângâia în plăcuta îmbrățișare trupurile candidice ale verdetii din livadă. Un zefir abia simțit, — era să treacă pe lângă mine când mă zări și se opri. Mâna lui fină, moale îmi netezi alinător părul capului, pe când ochii lui transparenti mă priveau întrebător.

Sufletul meu voi să-l întreb...

Atunci un grai înțelept șopti în cuprinsul firii imblânzite cuvinte adânci, rari...

Vorbea zefirul:

„...Te înțeleg suflet iubit! Te chinue neștiința. Lumina care de câteva clipe te acopere nu alungă în deajuns întunecul anilor trecuți. Vei avea răspunsul:

Te întrebi: ...Dacă totul e unit prin iubire, dacă iubirea e lanțul cel mai puternic ce unește totul, atunci natura și ființele și în sfârșit tot ce formează „totul” acesta: de unde a izvorit? Care altoi puternic a născut „totul” acesta, pentru ca să fie și să vieze prin iubire?...

Ascultă!

În lume nimic nu e dela sine. Și totul ce există în ceea ce numim lume se naște din iubire, pentru a fi unit și susținut prin iubire.

Glasul tăcu. Rămăseși pe gânduri. Și pe când zefirul se depărta tremurând în mângâierea lui prietenească capetelor ierburilor din poiană, lumina, ce îmi arăta acum drumuri mari, necunoscute, se mărea în orbirea ei sclipitoare..., în curind însă o umbră nebănuită se itui într'un ungher depărtat.

Eram totuși nedumerit.

Și iar, din seninul albastru al înălțimilor se cobora un glas, și cuvinte înțelepte alungară umbra, care se furișă înfricată din tănuțul lui ungher. Ridicai ochii. Un nor plutea încărunțit pe largul țării albastre.

Și norul grai:

„...Te-am înțeles suflet iubit! Volai să mă

întrebi, cum dacă iubirea naște totul și iubirea unește totul; dacă iubirea e principiul de viață și susținere, cum de se mai vorbește de Dumnezeu, și nu i se aduce iubirei prinos de închinare și slavă?...

Ascultă!

Iubirea naște și susține totul, iubirea e principiul, iubirea este „totul”; iar Dumnezeu e iubirea și iubirea e Dumnezeu!...

Și în scânteerile mărei de azur norul tăcu, iar restul de umbră dispăru ca o fantomă nocturnă din sufletul meu cuprins și stăpânit acum de cea mai intezivă lumină! Știam acum că iubirea e Dzeu, că iubirea a făcut „totul” în admirabilă armonie, și duce acest „totul” universal, către un țel încă neatins: iubirea universală și infinită, stăpână absolută a lumii...

Și în acest timp când sufletu-mi se ilumina cu lumina cunoștinței, norul alunecă alene în largul țării albastre, ridicându-și nitel sprinceană spre răsărit.

Izvorul mormăia neînțeleș înțelepciunilor adânci, târindu-și șirul ei străveziu de unde de-a lungul țării adormite în veșnicul ei vis de iubire.

Iar peste cerul înflorit al florilor din poiană îmbrăcată în sărbătoare adia abia simțit, mormăind și el frânturi de înțelepciune din tainele nepătrunse ale firii, zefirul blând...

Când mă deșteptai din acest vis fascinant, erau aprinse luminițele colorate ale pomului de Crăciun...

S. Bratu.

o samă de puncte nelămurite cari pot da ocazie la multe comentarii și discuții din partea celor interesați. În felul acesta, teama că neînțelegerile pot izbuoni din nou cu furie și mai mare, nu e nejustificată.

Reforma electorală în cameră.

— Situația politică. —

Arad, 31 Decembrie.

Astăzi, în ultima zi a anului, președintele consiliului de miniștri, Lukács, depune pe biroul camerei noul proiect de lege electorală, menit să încâtușeze naționalitățile nemaghiare și în prima linie pe Români. Tot astăzi ne trimite corespondentul nostru din Budapesta un act, care cuprinde motivele ce le va expune d. Lukács în sprijinul proiectului său. Din actul trimis ne convingem încă odată de câtă perfidie e capabil acest guvern reacționar și despot, și cât de ucigașă este lovitura ce ni se aplică prin această reformă, care reduce cu mult numărul voturilor noastre, — mai rău chiar decât actuala lege electorală, — după cum se va vedea și din tabloul statistice ce-l vom da la finea articolului.

Ca să satisfacem curiozitatea cetitorilor noștri, dăm în rezumat machiavelicele motive ale ministrului Lukács, cari însă cu tot meșugul lor nu pot ascunde monstruoasa operă ieșită din mintea oligarhilor Tisza și Lukács.

Scăderile actualei legi electorale.

D. Lukács, cu o față de mironosiță bătrână, declară că actuala lege electorală nu mai corespunde necesităților moderne ale statului, deoarece în timpul alegerilor, din cauza numeroaselor lacune ale legii, se întâmplă multe abuzuri în diferitele cercuri electorale, iar muncitorimea nu poate să ajungă la exercitarea drepturilor ei politice. Asemenea și baza pe care razimă actuala lege este subredă. Noul proiect de lege electorală se bazează pe cenzul intelectual, pe care-l împarte în trei părți:

a) primei grupe de votanți aparțin acei cetățeni cari au absolvat o școală medie și au trecut de 24 de ani.

b) Din grupa a doua vor face parte numai acei cari au șase clase elementare sau un curs comercial resp. industrial, au implinit 30 de ani și dispun de o avere minimală pentru susținerea lor personală sau a familiei lor.

c) Grupa a treia va cuprinde alegătorii ce au implinit 30 de ani, îndeplinesc un serviciu mai îndelungat, plătesc o dare de cel puțin 20 coroane sau au avere de cel puțin 8 jugăre.

Aceste sunt cele trei grupe cari vor vota pe baza cenzului intelectual. A patra grupă cuprinde pe analfabeții ce-au trecut de 30 de ani și plătesc o dare minimală de 40 cor., sau posed o avere de 16 jugăre de pământ.

Deosebirea cardinală dintre noul proiect de lege electorală și dintre actuala lege care-i încă în vigoare este că se ridică numărul alegătorilor cu aproape 150 de procente, adică la 3 milioane de alegători. Reforma actuală e menită să facă un pas mai departe spre votul universal, egal și secret.

Restricțiuni nefolositoare.

nu s'au făcut, ca de pildă condiția relativă la domiciliul de cel puțin un an în unul și acelaș

loc, o anumită calitate a locuinței etc. Asemenea nu s'a luat în considerare nici cenzul de locuințe, căci în cazul acesta mai mulți orașeni săraci n'ar ajunge nici odată la vot.

Muncitorii industriali.

Această clasă de muncitori capătă oarecari privilegii. Muncitorilor industriali li se cere absolvarea unei școli profesionale de ucenici sau a unui curs profesional special. Cei specializați în bransa lor ca și cei amintiți vor ajunge la urmă sub diferite titluri. Asemenea și muncitorii în alte branșe înrudite cu industria se vor bucura de dreptul electoral.

Stabilitatea în serviciu.

Pentru analfabeți va fi luat în considerare un alt motiv de orientare în acordarea dreptului electoral, anume stabilitatea într'un serviciu oarecare, d. e. într'o fabrică etc. Se cer adică de cel puțin doi ani de serviciu într'un ram de industrie etc. Din cercul muncitorimeii se vor recruta vr'o 255.562 de alegători, adică un sfert din totalitatea alegătorilor ce ajung la vot în urma noului proiect de lege electorală.

Producătorii de materii brute.

Pe lângă industriași și clasa producătorilor de materii brute: proprietarii mari de pământ, micii proprietari etc. se vor bucura de sporirea drepturilor lor politice.

Numărul alegătorilor.

Pe baza actualului proiect se va ridica numărul alegătorilor la un milion nouă sute de mii (1.900.000). Acest număr reprezintă 10.4 procente din totalitatea populației din Ungaria, pe când numărul alegătorilor după vechiul sistem electoral făcea numai 5.9 procente din întreaga populație.

Raportul naționalităților.

	a)	b)	c)	d)
Unguri:	54.5	59.6	60.02	61.2
Nemți:	10.4	11.7	13.1	14.8
Slovaci:	10.7	9.9	10.4	11.5
Români:	16.1	10.6	9.9	7.3
Ruteni:	2.5	2.8	1.7	0.4
Croați:	1.1	1.1	1.0	1.29
Sârbi:	2.5	2.7	2.3	2.3
Alții:	2.2	1.6	1.4	1.3

a) înseamnă procentul populației

b) înseamnă procentul alegătorilor după actuala lege electorală

c) înseamnă procentul alegătorilor după noul proiect

d) înseamnă procentul alegătorilor după proiectul opoziției.

Din aceste cifre rânjește fantoma ucigașă a ideii de stat maghiar. Românii, deși sunt mai numeroși decât Nemții sau Slovacii, au un număr de alegători cu mult mai mic decât aceia. Numărul alegătorilor noștri, care după legea actuală făcea 10.6 procente, scade în urma noului proiect de lege electorală la 9.9 procente. Aceasta înseamnă sugrumarea noastră națională, prin acest nou proiect ni s'a pus cuțitul la gât, și doar proiectul acesta e menit să pecetluiească alianța între monarhia noastră și România, să facă apropierea între noi și Maghiarii!! Tipetul nostru de disperare va străbate el până la Viena și la București? Aici se înjughie un popor de patru milioane pe altarul ideii de stat maghiar, și de nicăiri nu ne vine nici un ajutor!

Drepturile femeilor.

Proiectul acesta este privit în cercurile oligarhiei ca un fel de stadiu de tranziție al votului universal, care va urma mai târziu. Femeile au timp să-și facă mai întâi educația politică și numai apoi să iee parte la viața publică. Deocamdată nu li se acordă drepturi politice.

Secretul votului.

Votul va fi secret numai în Budapesta și în câteva orașe mai mari, la țară însă, în special în regiunile mixte, locuite de naționalități nemaghiare votarea nu va fi secretă, ci publică, pentru a se putea controla votul. Cauza: „agitația”?! Adevărul este însă că această măsură este o nouă înăbușire a dreptului de vot al naționalităților, și în special al Românilor! Acest proiect de lege este prin urmare cea mai mare rușine a veacului nostru!

Proces de dizolvare în partidul muncii.

Ziarele de azi din capitală anunță apropiata demisie a ministrului de justiție Székely din cabinetul lui Lukács și în acelaș timp ieșirea mai multor deputați guvernamentali din partidul muncii. Un însemnat grup de deputați guvernamentali, între cari cel mai rezolut pare a fi Sándor Pál, au promis în vorbirile lor de program că vor lupta pentru înfăptuirea votului universal nefalsificat și acum, când ministrul Lukács presintă camerei monstruosul făt al celei mai negre reacțiuni, deputații aceștia sunt puși în fața alternativei, ori să-și sdruncine tot prestigiul, în fața alegătorilor, mergând și mai departe cu garda lui Tisza și Lukács, ori, lepădându-se de aceștia, să pornească o energică acțiune pentru realizarea votului universal. În cazul din urmă, însă, vor fi siliți să se lipsească în viitor de sprijinul guvernului în alegeri, — înțelegem când aceste alegeri vor urma să fie făcute tot de actualul guvern — și de această perspectivă, de sigur, nu mulți se vor lăsa ademiniți. Astfel stând lucrurile, suntem siliți să primim cu oarecare rezervă știrea că numărul deputaților cari au hotărât să-și părăsească șefii și partidul e chiar așa de mare, încât va fi în stare să sdruncine poziția guvernului.

Nici gestul ministrului de justiție Székely, gest de altfel prea explicabil dacă ne gândim la programul încărcat de promisiuni democratice, — nu va schimba mult situația. Dnii Lukács și Tisza au fost destul de înțelepți ca să-și aranjeze afacerile în așa fel, că orice eveniment de asemenea natură îi găsește pregătiți.

Consiliu de miniștri în Viena.

Sâmbătă se va întruni în Viena un consiliu al miniștrilor afacerilor comune, la care vor lua parte și președinții consiliilor de miniștri din Viena și Budapesta. Spre acest scop d. Lukács va pleca la Viena Vineri după amiază ori Sâmbătă dimineața. În consiliu se vor debate chestiuni de mare însemnătate pentru situația externă a monarhiei.

Ședința de azi a camerei.

— Prin telefon, dela corespondentul nostru. —

Politica ungurească a avut azi, în ziua de pe urmă a anului mohorât care ne părăsește, un eveniment de toată însemnătatea. Ministrul președinte Lukács și-a prezentat camerei opera pânuită după chipul și asemănarea contelui reacționar dela Geszt.

Palatul parlamentului, înconjurat de toate părțile de jandarmi și polițiști, e bine păzit în contra eventualei năvale a deputaților renitenți excluși dele ședințe. În vederea evenimentului

Brilante, diamante, platină, bijuterii de aur, argint, argintării, ciasuri de perete cu pendulă cu sunet de clopot, în orice culoare și execuție, despărțământ special, articlii renumiți de argint de china, asortiment foarte bogat prețuri foarte ieftine.

Igaz Sándor
ARAD, bulev. Andrássy,
Palatul minorităților. Telefon nr. 321.
(1 898)

rar al ședinței, cordoanele de putere armată, au fost dublate de data aceasta. Mai târziu s'a dovedit că nu era nici o nevoie de măsurile acestea de prevedere, deoarece opziția a aflat de bine să nu se arate în fața parlamentului.

Pe culoarele camerei se discută cu multă aprindere senzația zilei: demisia ministrului Székely și ieșirea din partidul muncii a mai multor deputați, în frunte cu Sándor Pál și Székely Aladár, fiul ministrului de justiție. Acesta din urmă, de altfel, a și trimis președintelui partidului guvernamental, o scrisoare în care își motivează ieșirea din partid, spunând că-și ține de o datorie morală să rupă orice legătură cu partidul care i-a înșelat toate așteptările și promisiunile făcute alegătorilor. Din scrisoarea deputatului Székely Aladár se vede, așadar, că svonorile despre procesul de disoluție din sânul partidului muncii, au temei real. Pe culoarele camerei s'a afirmat azi din partea oamenilor inițiați că demisia ministrului Székely poate fi privită ca un fapt împlinit.

Ședința se deschide la orele 11 și jumătate în prezența a vre-o 100—120 de deputați. Membrii guvernului, afară de Székely, sunt toți de față. Președintele anunță că d. ministru președinte Lukács dorește să vorbească. Camera izbucnește în aplauze și aclamații prelungite. Se ridică ministrul Lukács și spune următoarele:

On. cameră! Am onoare a Vă prezenta proiectul reformei electorale dimpreună cu motivarea lui și cu anexele ce-i aparțin. Rog pe d. președinte să dispună ca proiectul, care e tipărit gata, să se distribuie dlor deputați. Rog on. cameră să aleagă o comisie de 40 de membri și să o însărcineze pe aceasta cu lucrările pregătitoare pentru dezbaterile proiectului.

Președintele roagă camera să hotărască în acest senz. Comisia de 40 se alege mai târziu. Ministrul de comerț Beöthy prezintă proiectul asupra tratatului societății de navigație maritimă „Adria”. Președintele camerei anunță că până la 20 Ianuarie nu se vor mai ține ședințe meritorice. Se verifică procesul verbal și apoi ședința de azi ia sfârșit.

Din camera română.

Discursul domnului Grădișteanu.

D. I. Grădișteanu, deputat independent și fost ministru, luând cuvântul în ședința de Sâmbătă a camerei române, spune că deși d. Maiorescu a făcut apel la partide ca să nu vorbească, datoria noastră în astfel de momente, e să nu tăcem. Vom face zid în jurul guvernului față de străinătate. (Aplauze).

Când e vorba de chestiuni mari de cari depind existența și viitorul unui popor, toată lumea trebuie să vorbească. Noi revendicăm dreptul de a vorbi în chestiunea externă. Înțeleg că în împrejurări delicate sunt multe lucruri cari nu se pot spune, dar noi vrem o cât de vagă îndrumare, pentru ca opinia publică să nu se rătăcească. Cred că s'a făcut o legătură tacită între noi și guvern, dar guvernul nu poate să vorbească. Interesele țării noastre sunt de două feluri: 1. Unele privesc întinderea granițelor României. 2. Altele dezvoltarea etnică și culturală a Românilor din peninsula balcanică.

În ce privește primul punct opinia publică cere o lărgire a graniței a provinciei ce ni s'a dat prin tratatul dela 1878 când ni s'a răpit Basarabia. Nouă ni s'a dat atunci o Dobrogea frântă, care trebuie azi, când a sosit momentul să fie întărită. Dobrogea nu-i cu puțință s'o păstrăm cu granițele actuale, ci trebuie să avem o graniță ca să putem pune stavilă pe viitor oricărei năvăliri. Această rectificare e justificată prin neutralitatea noastră și prin sacrificiile econo-

mice ce am făcut noi, dar mai trebuie să ne gândim că ar mai fi și o compensație față de mărirea teritoriului bulgar.

D. Grădișteanu amintește că în cameră s'a mai discutat chestiunea aceasta și s'a spus atunci că România va trebui să păstreze echilibrul în Balcani.

Nu ni se poate dlor tăgădui dreptul ca să închidem granița dela Dobrogea, căci noi nu cerem compensațiuni egale cu teritoriile cucerite de aliați.

Oratorul trece apoi la partea a doua a problemei: a elementelor românești aflătoare în peninsula balcanică. Pentru ei nu trebuie oare să facem nimic, de ce tocmai ei ar fi oropsiți? S'ar putea spune că ei nu sunt în masse compacte, dar în balcani sunt foarte mici regiunile unde se află câte o massă compactă. Dacă ne-am conduce după acestea atunci Sârbii, Bulgarii și Grecii numai foarte puțin ar putea să anexeze din teritoriul imperiului otoman.

Dacă Turcia europeană s'ar împărți după numărul elementelor care o populează, atunci socotind minimum că sunt 350 mii de Aromâni am avea dreptul la 13 mii de km. pătrați, deci cât cadrilaterul pe care îl cerem.

D. Stelian Popescu: De unde știi că-l cerem?

D. I. Grădișteanu: Nu știu, se vorbește. Noi cerem dlor o serioasă rectificare a cadrilaterului și nimeni nu ne-ar putea pune întrebarea ce căutăm acolo, căci noi avem drepturi istorice în Dobrogea. Oratorul face o incursiune istorică dovedind dreptul nostru istoric asupra regiunii din Dobrogea care e a noastră. Dar nici din punct de vedere geografic nu ni se poate tăgădui acest drept, căci azi cadrilaterul e locuit în mare parte de Turci, și Găgăuți.

Oratorul vorbește de nedreptatea tratatului dela Berlin și spune că azi trebuie să se îndrepte această nedreptate veche. Oratorul vorbește apoi de recunoștința pe care ne-o datorează nouă Bulgarii cari pe pământul nostru și-au pus bazele statului la care aveau să ajungă mai târziu. Bulgarii au întemeiat cea dintâi armată a lor pe pământul românesc, Bulgarii au găsit la noi libertate largă și și-au putut desvolta aspirațiunile lor naționale în cea mai deplină libertate.

România a contribuit la libertatea Bulgariei iar în ultimul timp prin neutralitatea noastră am dat o nouă dovadă de prietenie. Când un popor, a făcut ceea ce a făcut poporul românesc pentru poporul bulgar, nu se poate să nu existe un pic de recunoștință din partea Bulgariei față de România (aplauze).

Vorbind de elementul românesc din Macedonia, oratorul aduce în discuție ororile comise de armatele grecești asupra Aromânilor. Statul nostru are datoria să se îngrijească de toți Români din Albania și Macedonia, pe cari nu-i putem lăsa sub cutitul altora (aplauze vii).

S'a făcut d-lor mare greșală că n'am mobilizat atunci când au mobilizat statele balcanice. D-sa examinează consecințele mobilizării noastre și arată că noi puteam foarte ușor ocupa quadrilaterul.

Situația e și azi aceeași, pentru dobândirea dezideratelor noastre. Miniștrii Austro-Ungariei și Rusiei ne recunosc drepturile noastre, și pe lângă aceste țări mai sunt de aceeași opinie Franța, Italia, Germania. Puterile ne sunt datoare cu recunoștință căci grație statului puterilor noi n'am mobilizat, și n'ar fi just ca azi să fim răsiți de puteri ca să ni se nesocotească drepturile noastre.

Nu cerem dela puteri certificat de cumințenie care ne revoltă în momentele actuale (aplauze prelungite).

Dar domnilor dacă puterile ni s'ar împotrivi, nu se poate ca Bulgaria să fie ingrătă; dacă însă va fi așa atunci va avea un dușman la Dunăre. E acum rândul Bulgariei să-și manifeste

sentimentul ei față de interesele noastre. Dacă Bulgaria îmbătăta de succesele ei nu va ține seamă de revendicările noastre, noi ne aducem atunci aminte de cuvintele din mesaj: *„Glasul României va fi ascultat”*, și România nu mai poate da îndărăt în urma acestor cuvinte înalte. Guvernul va avea tot sprijinul nostru, și vă asigur că are sprijinul întregii opinii publice (aplauze).

Când la 1881 am pus pe capul regelui coroana de oțel făcută din tunurile dela Plevna am înțeles că politica statului român să fie de oțel (aplauze). Azi dorim și cerem ca politica noastră să fie politică de oțel (aplauze).

† Kiderlen-Wächter.

Arad, 31 Decembrie.

O scurtă telegramă din Stuttgart ne-a anunțat ieri moartea ministrului de externe al Germaniei, **Alfred Kiderlen Wächter**.

Imperiul german a suferit prin moartea rapidă a acestui mare bărbat de stat și diplomat iscusit o lovitură grea. Germania a pierdut pe conducătorul afacerilor ei externe într'un timp când nouii grei ce întunecă orizontul Europei nu s'au resfirat încă. Dar nu numai Germania ci și tripla alianță deplânge în moartea lui Kiderlen-Wächter un stâlp solid, un fervent susținător și reinviator al ei.

Cei doi ani și jumătate cât a fost în fruntea afacerilor externe ale imperiului german, a fost un timp de continue tulburări în politica externă. Două evenimente de o importanță istorică universală cad în acest timp: Chestia Marocului și Chestia balcanică.

Fără îndoială că iscusința diplomatică s'a dovedit în modul cel mai strălucit în zilele, când în urma trimiterii de către Germania a canonierii „Panther” în fața portului Agadir, amenința pericolul unei conflagrații generale europene. La masa verde, în față cu ambasadorul francez Jules Cambon, el a salvat interesele Germaniei și pacea Europei. În liniștea scurtă ce a urmat după criza marocană, politica externă a Germaniei a fost îndreptată spre îmbunătățirea relațiilor cu Anglia și în acest scop a fost trimis decedatul baron Marschall de Biberstein la Londra, în calitate de ambasador.

Ajungând la suprafață în toamna anului acestuia problema balcanică, Kiderlen Wächter, deși Germania nu era direct interesată în această problemă, a sprijinit cu căldură acțiunea diplomatică pornită din Paris în scopul împiedecării războiului balcanic. În toate chestiile de interes ale monarhiei Austro-Ungare el a sărit în ajutorul acesteia și de aceea trebuie privit ca un merit exclusiv al lui, că relațiile încordate dintre monarhie și Rusia au devenit mai prietenești în timpul din urmă. Nu mai puțin a contribuit la evitarea conflagrației europene ce amenința să izbucnească cu vre-o trei săptămâni mai înainte reînnoirea triplei alianțe, în care scop a mers însuși la Roma, ca să zădărnicească toate momentele ce i se făceau Italiei pentru a se rupe din tripla alianță.

Viața lui, pe cât de scurtă, pe atât e de bogată în fapte însemnate.

Alfred Kiderlen-Wächter s'a născut la 1852 în Stuttgart. A luat parte la războiul franco-german, iar după terminarea războiului a îmbrățișat cariera diplomatică. Ca consilier de ambasadă în Constantinopol, l'a însoțit pe împăratul german în călătoriile sale la Petersburg, la Stockholm și la Kopenhaga. În 1894 fu numit ambasador la Hamburg, apoi la Stockholm. În 1900 a fost trimis ca ambasador la București

Rog sprijinul on. public român.

Cu apropierea sărbătorilor, am onoare a recomanda onoratului public român

Prăvălia mea de ghete, pălării, albituri

precum și totfelul de obiecte pentru modă.

ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 4.

(vis-à-vis de librăria diecezană).

Cu deosebită stimă:

IOAN PINTEA
singurul comerciant român de modă pentru bărbați.

(Pi 840—82)

Să sprijinim comerțul român!

unde a rămas pân' la numirea sa de ministru de externe, numire care s'a făcut în Iulie 1910.

Prin activitatea ce a dezvoltat-o la curtea română, a contribuit mult la relațiile și legăturile prietenești ce s'au încheiat mai târziu între tripla alianță și statul român.

Situația internațională.

Poarta nu poate renunța la Adrianopol.

Constantinopol. — Consiliul de miniștri a dat instrucții delegaților de pace dela Londra, să prezinte în felul următor condițiile definitive de pace ale Turciei:

Turcia declară, că n'are interese în Macedonia, niciodată nu va renunța însă la Adrianopol. Turcia e învoită să plătească despăgubire de războiu, iar ce privește insulele se mulțamește cu aceea, dacă ele ar primi autonomie pe lângă garanța marilor puteri.

Rusia împotriva Turciei.

Berlin. — Lui „Lokalanzeiger” i se anunță din Constantinopol: *Rusia sprijinește în mod energic năzuința Bulgariei pentru încorporarea Adrianopolului.* Ambasadorul rus dela Londra, contele Benckendorff, a primit instrucții în acest sens. Flota rusească din marea-Neagră e gata pentru ca în caz de nevoie să apară în fața Constantinopolului. *Rusia în nici un caz nu va permite continuarea războiului balcanic și va lupta din răspuneri în contra aducerii în discuție a chestiei Armeniei, care în cazul izbucnirii războiului ar putea deveni acută.*

Atitudinea României.

Regele Carol pentru pace.

București. — M. Sa regele României a primit luni delegația senatului care i-a predat răspunsul la Mesaj. Regele a mulțumit întâi pentru condolențele ce i-au exprimat corpurile legiuitoare din prilejul trecerii la cele eterne a surorii M. Sale, a contesei de Flandra. A spus apoi următoarele:

Constatăm cu bucurie că Senatul împărtășește întru toate vederile guvernului asupra evenimentelor din Balcani și mai ales a urmărilor pe cari acestea le vor avea pentru toate statele balcanice. Sperăm că pacea totuși va putea fi restabilită. Sentimentele patriotice de cari sunteți animați sunt o garanță că legile menite să sporească apărarea noastră națională vor găsi considerația cuvenită. Trecutul țării ne arată că de câte ori a fost vorba de un interes național, Românii s'au strâns într'o puternică falangă pentru a-l apăra. Am convingerea că și D-voastră veți dovedi, când Vi-se va cere, că sunteți demni de tradițiile țării.

Ce se crede la Sofia?

Sofia. — În cercurile politice se discută viu scopul creditelor militare pe care guvernul român le-a cerut în ședința de Sâmbătă a camerei.

România la conferința ambasadorilor.

București. — În legătură cu călătoria la Londra a dlui Tache Ionescu, se mai anunță următoarele:

În cercurile politice din capitala țării se dă mare importanță politică călătoriei dlui Tache Ionescu, care e unul din cei mai distinși bărbați de stat ai României. Tocmai având în vedere alesele calități diplomatice ale dlui ministru de

interne, se crede că nu afaceri familiare l-au îndemnat să facă această călătorie, ci mai vărtos o înaltă misiune i-a fost încredințată, și anume să sprijinească acțiunea diplomatică a dlui Mișu, ministrul României la Londra.

Politica Rusiei față de România.

Petersburg. — *În unele cercuri diplomatice din București se afirmă că la Petersburg nu se fac dificultăți, ci din contra s'au făcut intervențiuni binevoitoare la Sofia pentru satisfacerea revendicărilor României. Această atitudine a guvernului și diplomației rusești este interpretată ca o lovitură abilă.*

Un personaj politic bulgar despre România.

București. — Un înalt personaj bulgar sosit în București declară că Bulgaria nu vrea să se alipească nici de tripla înțelegere, nici de tripla alianță. Întrebat ce crede despre dezideratele României cari n'au fost expuse oficial, a declarat următoarele:

— Nu putem face un războiu cu România acum și cred că noi nu vom lupta niciodată. Avem interese comune cari ne impun să trăim în relații prietenești. În Sofia cercurile bine informate spun că de conivență cu Bulgaria, România va ocupa cadrilaterul. Silistra va rămâne un oraș fără armată...

Oamenii de stat ai Bulgariei sunt mai concilianți decum se crede. Vă pot asigura că s'a găsit formula conciliatoare, care să ne facă prieteni buni și pentru multă vreme.

Sârbii continuă a pretinde Durazzo.

Belgrad. — La rezolvirea definitivă a chestiunii portului comercial sârbesc, guvernul sârbesc e hotărât să pretindă portul Durazzo.

Relațiile dintre Austro-Ungaria și Serbia.

Londra. — „Daily Mail” anunță din Viena că guvernul austriac nu va retrage un singur om din trupele concentrate la frontiera de miazăzi, câtă vreme Durazzo nu e curățit de sârbi. Cabinetul din Viena a dat în repetite rânduri guvernului sârbesc să înțeleagă că e decis să înceapă tratative prietenești cu Serbia, dar a fost mereu refuzat.

CRONICA ȘCOLARĂ

Edificiile noastre școlare.

De: **Tr. Mager**, învățător.

Nu e tocmai îndepărtată vremea, de când spunea Tichindeal: „...așa cât de voiesti, să știi în sat unde e șola, nu întreba pre nime, ci du-te, apoi vei afla o casă nu departe de Beseriacă, desgrădită, descoperită, cu ferestrele sparte și cu hârtie lipită, să știi, că aceea e șola!” (Citat după Dr. T. Botis și Dr. A. Sedean, „Inst. ped. gr. or. rom. din Arad” pag. 167.)

Pe încetul, s'au mai îmbunit împrejurările. Au mai dispărut din spărturi, dar multe au rămas: așa, că pe cele corăspunzătoare atunci, le-a schimbat dinte vremii în — hurubele de azi. S'au zidit și multe edificii nouă, mai cu seamă sub presiunea legii din 1907. Cu deosebire în părțile ardelene s'a zidit mult și mai puțin, doară, în părțile noastre aradane. Monumentala școală din Cața: marimiosul dar al duor frați; precum și alte edificii școlare moderne, ne dovedesc vrednicia poporului, dar mai presus a conducătorilor lui.

Dată fiind legea din 1907, — care pune alternativă: Vă ridicăți școală corăspunzătoare, prin acordarea ajutorului de stat, vă ușurez sarcina; nu

zidiți școala, veți plăti singuri învățătorul, — de bună seamă se putea face și mai mult. Dacă a veam destui bărbați devotți cauzei, adevăți o administrație bisericească-școlară conștie de interese înalte culturale ale neamului; azi ne-am putea mândri; că în fiecare comună, cea mai de frunte casă, să fie școala — am fi întors cuvintele lui Tichindeal. Comunele sărace împrumutându-si chiar, și-ar fi înălțat școala, în bine priceputul lor interes; iar cele mai cu dare de mână, cu atât mai ușor. A lipsit numai însuflețirea, cuvântul sincer pus la locul lui. Nu mă miră deloc faptul acesta care ca o nesfârșită serie de alte rele, a răsărit din grozava zăpăceală, în care ne aruncase cabalistic lege. Cum putea să mai și existe o însuflețire generală, când tot mai des se accentuiază părerea, că între condițiunile actuale, create de noua lege școlară noastră confesională și-a pierdut rațiunea de a fi. Și să fim de tot sinceri: se mai lansase ideea hazardată, de-a renunța chiar la susținerea școlilor prin ce aducând guvernul în impasul de a nu le putea susține pe toate, am fi dobândit, doar din această încercătură o modificare a dispozițiunilor prea lignitoare. Mai plastic dovedește deplina desorientare, ce domnia pe atunci, schimbul de vorbe, ce s'a iscat între cele 2 curente, pe tema școlărești Gruparea din jurul comitetului național zicea: „Consiștoarele sunt în fruntea școalelor, a lor e răspunderea pentru conturbațiile ivite”; ceilalți repliau: „Școala e a neamului întreg, voi sunteți în fruntea neamului, și a voastră e datoria să vă îngrijiți de ea”.

Nu judecăm pe nimeni, constatăm numai, că până azi rostul sublim al școlăi nu e încă destul de bine cristalizat în opinia noastră publică. S'a simțit mai ales lipsa unei acțiuni energice dintru. Și nu e mirare, căci organele școlare erau mult mai slabe, decât să fi putut învinge mureșul resortului respectiv, ce crescuse colosal în urma împrejurărilor schimbate.

Îată o latură din care reclamam noi revizori școlari! Nu într'atăta de control ne ardea nouă, de care — iar Domnului — suntem împărtășii de belsug; ci ne lipsea o putere, care să dea viață administrației noastre, înlesnindu-ne libera activitate. Ni s'a împlinit dorința. Ceea ce s'a neglijat la început, se mai poate încă îndrepta, și să știți că răm cele bune!

Încercările de a para loviturile noii legi, spre lauda noastră, s'au continuat și asupra dispozițiunilor ei salutare. Dacă s'a poruncit, să se dească lăcașuri corăspunzătoare instrucțiunii; poi în cele mai multe cazuri, am înălțat în dimeniuni exagerate chiar, câte o școală de învățământ pe învățător — cu truda lui — îl poate sălășlui ori beciu! Vechea clădire în ruină, cu pereții coșcoveniți, podelele putrede și pline de mucegai, de clarat necorăspunzătoare, ca primejdios sănătății a rămas să servească de locuință învățătorului. Astfel am ajuns, că în tractul nostru, al Hărnagiului s'au zidit 4 sale de învățământ și un singur edificiu școlar complet. Și câte cazuri de acestea! S'au comis de-a dreptul un atentat la viața noastră și o atât de îndrăzneată mistificare, — bine înțeles legea pretinde și pentru învățător locuință igienică. Căci doar, tocmai dascălul a cărui ocupație este una dintre cele mai nesănătoase, în puțin ore libere, să nu se poată împărtăși de binele unei odăite luminoase și curate?

Cei cu greul răspunderii, s'ar scuza, că: s'au voit să scutim poporul de prea mari greutăți. Că: suntem săraci. Bine, dar de ce aceeași mizerie plebe înalță o casă comunală palat, aranjașă și confortul modern, până la lux chiar? În largă măsură asta nu cred să se poată întâmpla, ca comuna să ridice numai o singură odaie pentru cancelaria, fără a se îngriji și de cvartir corăspunzător pe șeful ma notarului. E fără pereche, ce-am comis noi, când fatala deosebire între odaia de învățământ și locuința învățătorului: Ne paste nenorocul — vede.

Ka 12.

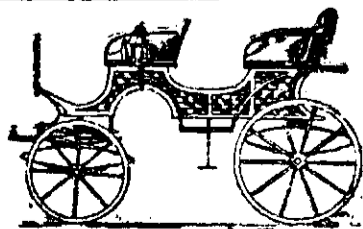
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Náromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruire și orice reparări de brânza aceasta, cu prețurile cele mai moderate. — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *carri funebre*, felurite căruțe >landaner< cu prețuri moderate

În fiecare comună avem o administrație bisericească și una politică. Cea politică — bună parte — și din cauza slăbiciunii noastre, a acaparat totul. Bărilile și aruncurile, an de an, se urcă îngrozitor; numai noi stagnăm. Preliminarul cultural nu acoperă toate trebuințele așezămintelor noastre; ba aici acela nu-l putem încasa, căci administrația politică — mai de față, mai de dos — mai bucuros ne pune piedeci, decât să ne ajute. În fața acesteia, care ține în mână puterea executivă, administrația noastră s'a dovedit a fi prea slăbuță. Pentru întărirea administrației noastre am cerut noi revizorul școlar diecezan, care foarte mult ne poate ajuta: demascând atitudinea cu două fețe a administrației politice. Un exemplu. Pentru încasarea restanțelor culturale, avem să compunem lista restanțierilor și pe calea off. p. presbiteral, s'o așezăm protopretorelui. Acesta o înmânează subalternilor spre executare, ceea ce după experiența de până aci — nu se îndeplinește. Sunt cazuri de tot dese, că aceștia depun frumusețea actele de-o parte și raportează c'au îndeplinit ordinul — fără pic de remușcare. Acum, dacă învățătorul, care trage scurta, ori chiar preotul, ar denunța neglijența ori nevoia acestora, ce s'ar întâmpla? S'ar trage în negete cu domni, de care lucru să te ferească Dumnezeu cel bun! Altcum stau împrejurările dacă revizorul ia lucrul în mână și pe calea înalțelor foruri bisericești remonstrează la comitat, eventual guvernului.

În construcția zidurilor școlare, prezintă o scădere și faptul că se neglijează postulatul estetic. Am văzut clădiri mari, luminoase, de altcum, însă zidurile din lemn și cu o măiestrie primitivă: odată perete a ieșit strâmb, o fereastră așezată mai jos, decât cealaltă, tenciala ca și greblată pe piafion și pereți, un capăt de lemn din perete a rămas neretizat și o mulțime de alte defecte, pe cari un măiestru iscusit de bună seamă le-ar fi putut evita. Apoi niște trepte cinstite, porțile la coridor, culoarea acestora și un gard regulat în jurul școlii; tot lucruri, cari nu costă mult, însă bunul nostru epitrop cu tabieturile sale de țaran simplu, nu le poate ridica până la înțelegerea acestor exigențe estetice; deși noi am învățat, că sentimentul estetic formează o doctrină cardinală a pedagogiei.

Un exemplu unic în felul său este nou zidita sală de învățământ din comuna B. O clădire mică, extraordinar de înaltă, cu coperișul tuguat, izolată pe un teritor gol și neîngrădită, oferă un aspect de tot bizar. Mai adăogă, că pe vreme ploioasă, nefiind pietruit nici măcar înaintea intrării, se formează gîd galben, cleios, făcându-se aproape imposibilă apropierea — deși la câteva sute de pași se află piatră în abundență. Ea însă corespunde paragrafului, și atât e prea destul. Și când te gîndești: că cu puțină trudă și mai multă pricepere, ce cuib drăguț putea ieși din creațiunea caraghioasă de azi!

Un neajuns estetic și mai mare decât chiar neglijența postulatului estetic în zidire, este necurătența școlilor noastre. Un păcat atât de general, încât nu poate fi trecut cu vederea. Poate fi o școală ori cât de pompoasă, dacă pereții îi sunt murdari, plini de praf, ici-colea spartii, ferestrele neșterse, iar padimentul nespălat: igiena și estetica deopotrivă suferă. Superioritățile noastre au făcut prea puțin în privința aceasta, deși ușor ar putea sana răul, a se lua în bugetul cultural o sumă potrivită pentru acoperirea cheltuielilor de curățire. Iuzadar prescrie legea: ca sala de învățământ să se vîruiască cel puțin de două ori pe an și padimentul să fie spălat în toată luna, dar mai puțin de 4 ori la an — rămâne iluzoric, dacă nu este acoperire de spese.

Nu știu cum, dar aproape toate cuptoarele noastre — afumă. Sunt înrădăcinate de cele mai multe ori vechi, sparte; ori că atmosfera școlii este atât de stricată încât nu mai poate servi oxigenul reclamat și astfel o ardere lentă, mocnită, nu poate pricinui un curent destul de puternic pentru asvîrlirea fumului cu iuteală înspre liber, unde îl cheamă legea firii. Fenomenul acesta l'am observat cu ocaziunea nuntilor și ospetelor țărănești. Lumina pălpăie din ce în ce tot mai slab, până în sfîrșit „păc” și s'a stins. Oamenii sunt obișnuiți cu aceasta, deschid usa ori fereastra, căci „s'a prea încălzit”. Ori doară, coșurile făcute de măiestrii proști sunt de vină? Destul, că purtate la dres: lipești pe ici, tocmești pe dincolo și fumul, par'că în ciudă, sbucnește prin alt loc în dăre lungi, făcând și mai insuportabilă vîlțuirea în sală.

D'apoi praful! Praful, care e înșas peirea noastră nespălat, băncile, pereții, dar

mai cu seamă vestimintele elevilor, încarcă până la saturatie aerul școlii de praf. Copiii omului sărac mai dorm și prin unghet, ori că aruncă vestimintele pe jos; destul că am observat, cum frecându-se doi elevi deolaltă, scormoneau valuri de praf fumuriu ca și când s'ar fi aprins ceva.

Dar mizeria cu ferestrele; se sparge un ochiu: du-te 'n sus, alcargă 'n jos să ți-l pună. Epitropia n'are bani, ori că nu prea vrea să ți-l mai pună. Ți-l astupi cu o foaie din gazetă, mai răpind și din puțină lumină, atât de trebuincioasă.

Toate aceste neajunsuri amărăsc mult viața învățătorului tocmai acolo unde ar trebui să eradicze viața și seninătate — fiind bine înțeles spre cea mai mare pagubă a instrucțiunii. Îmbunătățirea acestor stări deplorabile s'ar putea săvârși numai prin dotarea mai bună a servitorului școlar, care prin părțile noastre are ridicula leafă de 20—30 cor. anual. Apoi preliminându-se sume corespunzătoare pentru curățirea și repararea edificiului școlar. Un bagatel față de enorma pagubă ce-o aduc instrucțiunii stările condamnabile de azi. În privința aceasta legăm mari speranțe de activitatea revizorului școlar. Se va dovedi prea neisemnată o singură forță în vastul cerc de activitate: să dezvoltăm această instituție, întărind totodată administrația noastră bisericească-școlară, în a cărei insuficiență este a se căuta izvorul unor prezente stări anormale.

INFORMAȚIUNI

Arad, 31 Decembrie 1912.

O faptă care se impune. Aflăm că și în anul acesta, fruntașul nostru institut economic din Arad „Victoria”, considerând greutatea din ce în ce mai puțin suportabilă a condițiilor de trai, a luat generoasa și înțelegătoare hotărâre de-a surprinde acum în pragul sărbătorilor pe zeloșii săi funcționari și practicantii, atât pe cei dela centrală cât și pe cei dela filialele din Chișineu, Șiria și Boroșineu, precum și servitorimea, cu frumoase sume de bani (10 procente din leafa anuală), date ca adaosuri pentru ameliorarea scumpetei înseninând astfel multor familii vrednice din societatea noastră perspectiva de sărbători.

Iată un gest nobil care se impune tuturor așezămintelor noastre și care se schițează cu atât mai luminos cu cât a fost făcut cu sfidarea crizei financiare. Recunoștința e cea mai frumoasă răsplată ce putem să dăm în schimbul sârguinței cu care pătura bine pregătită și harnică a funcționării noastre a știut să ne înalțe atâtea așezăminte la stare de promițătoare înflorire.

Sfințire de biserică. Duminică în 16 Decembrie v. a. c. s'a sfințit biserică renovată din fruntașă noastră comună *Socodor*. Actul sfințirii l-a săvârșit P. O. D. *Dr. Demetriu Barbu*, noul protopop al tractului Chișineu, în calitate și de mandatar al P. S. Sale dlui episcop diecezan, având de ajutori pe dnii preoți din localitate *Aurel Varga* și *Petru Marșieu*. Apoi s'a celebrat liturgia. Răspunsurile liturgice le-a cântat frumos corul bărbătesc al plugarilor conduși de harnicul învățător *Moise Marșiu*.

La sfîrșitul liturgiei d. protopop *Dr. Demetriu Barbu* a ținut o prea frumoasă predică, ascultată de popor cu mare dor și sete, și care face onoare titlului de doctor în sfînta teologie. Prin toată predica a trecut ca un fir roșu îndemnul către popor: *a ținea morțiș la limba, legea și datinele moștenite din moși-strămoși, ca la cele mai scumpe daruri și avuții ale neamului nostru*. Biserica și școala sunt astăzi mîntuirea neamului. Pentru acestea trebuie adus orice jertfă s'ar cere. — După amiază la 3 ore părintele *Marșieu* a ținut la școală o conferință religioasă,

combătând cu argumente din sfînta scriptură percepțele rătăcite ale așa numiților „pocăiți”. — La aceasta conferință au luat parte, în frunte cu dl protopop *Dr. Barbu* mulțime de popor. Frumos lucru. Faptele bune se laudă de sine. *Un credincios.*

Proiect de lege referitor la urcarea salariului învățătorilor. În ministeriul instrucțiunii publice s'a pregătit un proiect de lege referitor la noua salarizare a învățătorilor. Proiectul însă nu satisface cât de puțin cererile nenumărate ale învățătorilor cu pretențiile justificate ale lor. E vorba de o salarizare *după orașe și sate* — tendința sare în ochi ori cui — și se va face după raportul ridicării lefii dela 1000 cor. la 1200! Deci noul proiect nu va îmblânzi prea mult soartea amară a învățătorilor, mai ales a învățătorilor români, cu aproape absolută majoritate, locuitori ai satelor!

O agentură a „Asociațiunii” în — Mehadia. Ni se scrie: Dela o vreme încoace începe să încolțească o nouă viață și în bătrîna noastră comună grănițerească. Unde până azi numai jidamii și „burdiștii” erau acasă, se ivește însuflețirea unui simțământ curat românesc. — Săptămîna trecută s'a înființat o agentură a „Asociațiunii”, cu despărțământul în Caransebeș. Inteligența și țărani întrușiți în număr foarte frumos au ascultat cu mare băgare de seamă expunerile folositoare ale dlui *Dr. Moise Ienciu*, prof. sem. din Caransebeș, despre „Sărăcie, muncă și puterea întrușilor”. E de crezut, că prin însuflețirea sinceră și priceperea românilor de aici și comuna noastră va contribui întru câțva la ajungerea scopului, ce ni-e impus tuturor prin mișcarea „Asociațiunii”: la desrobirea economică a țaranului român. Ar fi bine, dacă mulți români de-ai noștri, din multe sate ar putea să ia învățături, cari să-i îndemne la asemenea fapte frumoase.

Ar fi un semn de nerecunoaștere, dacă nu am aminti că meritul de a fi înființat la noi o agentură a „Asociațiunii” îl au: *Excelența Sa Nicolae Cena*, general de divizie în pensie și părintele local *I. C. Buracu*, cărora le exprimăm mulțămirea și pe calea asta.

Nou avocat român. D. Dr. *Ioan Ioanovici* anunță că și-a deschis biroul advocațional în *Sighișoara*.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare administrat de „Societatea meseriașilor români din Blaj” au intrat următoarele contribuiri: *Ioan Moldovan* cancel. metropol. din prilejul logodnei cu d-șoara *Lucia Stoica* din *Micăsasa 2 cor.*, *Dr. Vasile Bologa*, direct. școlii civile *Sibiu*, *Dr. Ioan Rațiu* prof. *Blaj*, *Ieronim Dănilă*, protopop *Cătina* câte 1 cor. *Nicolae Costea* castelan *Blaj 2 cor.*, *Emil Marcu* preot 50 fil., *Dr. Iosif Boca* adv. *Deș 2 cor.*, *Dr. Petrașcu* medic *Tălmaci 5 cor.*, cu prilejul hirotoniei întru preoți: *Tomas Mircea*, *Tohan 5 cor.*, *Vasilie Dancu*, *Nadășul-unguresc 1 cor.*, *Ioan Pinte*, *Ohaba*, *Ioan Traian*, *Livadia*, *Ioan Velicea*, *Spătac* și *George Caian*, *Ilimbav* câte 2 cor.

La fondul orfanilor și văduvelor de meseriași *Dr. I. Rațiu* prof. *Blaj 1 cor.*, *Nicolae Baci*, pantofar *Blaj*, în loc de anunțuri de căsătorie cu d-șoara *Orian*, 25 cor. Pentru contribuiri mulțumește *G. Precup* president.

Președinți și monarhi. Sunt actualmente în Europa următoarele republici: Franța, Portugalia, Elveția, Andora (în *Pirinei*) și *St. Martin* în mijlocul *Italiei*. Aceste două din urmă sunt un fel de republici de operetă. *Andorcenii* sunt plasați sub protectoratul franco-spaniol și ei varsă prefectului *Pirineilor-Orientali*, o „listă civilă” de 960 lei. Republica *St. Martin* nu are nici un ziar. În *Asia* China e republică; în *Africa* e *Liberia*. În *America* sunt foarte multe republici. Sunt 19. Astfel avem azi 26 președinți de republică. În ce privește monarhiile, avem 7 împărați suverani, dintre cari 2 țari, un sultan, un sah, un negus abisinian și un *mikado*. Sunt apoi 20 de regi, dintre cari unii sunt și împărați, cum e *Wilhelm II* și *Francisc Iosif*. Sunt câteva țări, cari nu sunt nici imperii, nici regate, nici republici.

Astfel, putem cita din acestea marele ducat de *Luxemburg*, *Monaco*, *Corea*, *Bukara*, *Belucistan*, etc.

Arestarea unui spion rus in Austria. Produce mare senzație în Lemberg arestarea directorului băncii naționale rutene din Drohobycz, Kuzik despre care s'a dovedit că era unul dintre agenții principali ai propagandei ruse în Galiția. Arestarea s'a efectuat în noaptea de Crăciun. Kuzik a fost pe vremuri căpitan în regimentul 10 de infanterie austriacă, fiind atașat pe lângă institutul geografic al armatei. După ce a ieșit la pensie. Kuzik s'a stabilit la Drohobycz, luând direcția băncii rutene, înființată cu bani rusești. Această bancă era centrul agitației ruse în Galiția. S'a stabilit că la plecarea sa din Viena, Kuzik a sustras dela institutul geografic o mulțime de planuri, hărți și documente, pe cari le-a vândut șefului major rus. Toți spionii ruși din Austria erau plătiți de această bancă. La perchezitia făcută în locuința lui Kuzik s'au găsit acte compromițătoare. Kuzik a fost internat în închisoarea militară din Przemisl.

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. Prater 9.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimitte om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic!** 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de Jamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se accludă și modul de pregătire.

In schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimit franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”. (A 444)

CRONICA SOCIALA

Concert și teatru în Medias.

Tinerimea română din Medias aranjează o producțiune teatrală-corală sub conducerea dlui inv. Ștefan T. Secetă, la 8 Ianuarie st. n. 1913. (a 2-a zi de Crăciun), în sala cea mare a hotelului „Strugur” (Traube) din Medias. Venitul este menit pentru o parte fundațiunii pomului de Crăciun a copiilor săraci și altă parte bibliotecii școlare.

Programul: 1. „Doinitoriile români”, cor mixt de A. Popovici. 2. „O sâmbătă norocoasă” piesă

poporală în 4 acte de I. V. 3. „Logojana”, cor mixt de I. Vidu. 4. „Moșul la drum”, cor mixt de I. Vidu. 5. „Sticla din urmă” comedie loc de I. Putici. 6. „M'aș mărita”, cor mixt de I. Vidu. 7. „Ciobanul”, monolog de I. Agârbiceanu, predat de dl Nicolae Baciu, pictor. După producțiune urmează joc.

Felurimi.

Din vremile trecute.

Dlul Dr. Alexandru Vaida-Voevod.

Am cunoscut in o comună din apropiere un om. Lumea îi zicea: Știrbu. Și cum venisem acasă pe vacanță, am făcut cunoștință cu acest om, despre care se vorbeau atâtea lucruri ciudate. L-am rugat să-mi povestească din întâmplările sale câte ceva interesant.

Bătrânul tuși una, apoi începu după cum urmează:

— Așa domnule! peste capetele noastre au trecut vremuri destul de grele; eram toți iobagi; nu puteai mișca nici până în satul vecin fără voia domnilor, căci era vai și amar de capul nostru, te prindeau și îți eroiau atâtea câte ei voiau, și trebuia să rabzi, să inghiți și să taci; lacrimile brăzdau fețele bietilor oameni de numai Dumnezeu Sfântul ne mai cunoștea durerile, și în ascuns numai Lui ne plângeam. Păharul amărăciunii era plin cu vârf, și o singură lovitură era de ajuns ca să răstoarne păharul cu venin de atâtea amar de veacuri. — Aci bătrânul mai tuși odată, apoi își direse pălăria lată pe cap și continuă:

— Nu mai putea lumea rabda jugul robiei și o schinteia a fost de lipsă ca să aprindă tocul și să ardă și rădăcina amarului. Olipa hotărâtoare sosi, eu nu știu ce s'a făcut înainte de aceea căci n'aveam cărțurari să ne spună, și cari îi aveam nu ne puteau spune căci erau spionați din toate părțile; destul că într'o dimineață ne trezim în sat cu un om cam de vre-o treizeci și cinci de ani, roșu și bine făcut; începu să ne povestească despre obârșia noastră veche și despre oamenii însemnați eșiți din sânul nostru, — și glasul lui era atât de dulce și de frumos, de t'ai fi dat tot numai să-l poți asculta.

— Ne spuse cum țara s'a săturat de iobăgie și că cu armele s'au sculat popoarele ca să scuture jugul robiei.

Strămoșii noștri n'au fost iobagi. Ei au cuprins țări, au bătut împărății mari, căci împăratul lor era bun și puternic — zicea nou venitul. „Și sufletele zbuciumate de atâtea amar s'au aprins și l-au urmat vre-o douăzeci și din alte sate, încă vre-o treizeci și mergeau ca vântul înarmați cu ce puteau fi pe acelea vremuri de amărăciune. Pe omul nostru îl socoteam de căpitan și ne supuneam lui ca unui părinte, că era om bun, de să tot trăești cu el. Noi nu știam unde mergem, dar el stia și de aceea stia vorbi așa de frumos.

Ne luarăm la drum, și la Reghin ne întâlnirăm cu

căpitanul „Bilboreanu” și cu oamenii săi cari veniseră dela Deda, la ordinul lui Vasile Moldovan. Pe la Baudul de Câmpie ne împreunaram cu armata prefectului Moldovan, și la câteva zile plecaram să ne întâlnim cu armata lui Urban, ca apoi laolaltă să lăm piept cu insurgenții. La Sântioana armatele împreunate se ciocniră și la prima ciocnire căpitanul nostru căpătă un glonte în partea stângă. — Sovăi un minut și căzu în brațele mele. Il luai și alergai spre un tufiș cu căpitanul usar lovit de glonte, alergai către Apafala și după un marș greu ajunsei de cătra ziuă în pădurea deasupra Zemoțfalii. Căpitanul meu trăia încă; îl pusei jos așa plin de sânge cum era. El își deschise ochii tulcări și în agonie îngână:

„Frate! eu trebuie să mor pentru binele vostru cari mai sunteți în viață”. Nu veți mai robi mult și veți fi liberi, apoi iarăși robi și după șazăzeci și cinci de ani veți fi liberi pentru totdeauna dacă veți urma sfatul bărbaților voștri cari vă vor conduce pe timpul acela”. Căpitanul nostru când isprăvi aceasta profeție deschise ochii mari și mă privi cu jale, apoi adormi pentru totdeauna. Și mai târziu aflai că acel om cu suflet mare era unul dintre clericii din Blaj” grăi bătrânul.

Deda, 28 Decembrie 1912.

Gregoriu Ceonța.

Bibliografie.

O carte bună și distractivă.

Mult apreciatul scriitor și colaborator al ziarelor noastre, d. P. Dulfu, a scos în editura Librăriei C. S i e t e a de la București a III-a ediție a popularei d-sale opere „Isprăvile lui Păcală”. Preful unui exemplar costă numai 1 coroană + porto și tot omul iubitor de o lectură bună și distractivă își poate îmbogăți biblioteca cu o carte de reală valoare literară.

O recomandăm în deosebita atențiune a cărturarilor noștri, cari ar trebui să-i dea o răspândire cât mai largă în popor.

POȘTA REDACȚIEI.

Dlul M. V. Halmagiu, din lipsă de spațiu întârziat, dar va urma.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Teodor Bucurescu, B.-Comlăuș, încă cu 25 cor. până la finea anului curent.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOCCOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senilor

(187)

— Urmas —

CÂNTUL XVII.

Khlobuef. — Lux și sărăcie. — Cicikof norocos în cumpărături de pământ.

A doua zi lucrurile se aranjă de minune cu Costanjoglo, pe care îl cuprinsese în adevăr o mare dragoste pentru Cicikof, găsiindu-l simplu, prost, lipsit de ori ce soi de trufie, aplicat să-l asculte și incapabil de a lua în batjocură ceea ce i se zicea, toate calități foarte rari, se părea, în district; îi dădu din toată inima zece mii de ruble, fără dobânzi, fără chezașii, și pentru o simplă recunoștință. De altfel, era în caracterul lui să ajute cu banul și cu sfatul său pe ori cine avea o dorință sinceră de a se stabili în țară și de a cumpăra pământ spre a-l valorifica; făcea să conștea în aceasta mai ales patriotismul său.

El arată în amănunte lui Cicikof toate exploatațiunile sale; la el, în adevăr, o oră care s'ar fi putut întrebuința la ceva folositor nu se pierdea nepedepsit, și nu se găsia un singur caz ca ceva să se fi întors pe dos. Nici un țaran de pe moșiile lui nu putea lipsi dela exactitate ori dela vioare: stăpânul, în asemenea caz, părea

a se bucura de indoitul dar de ubicvitate și de atoateștiutor; o înclinare spre lenevire îl găsia acolo în picioare, gata să scape pe delicvent din păcatul intențiunei chiar.

Inteligența și mulțămirea de sine străluceau în toți ochii; totul în domeniul acesta era atât de îndemânatec organizat încât părea ca mașina a fot montată astfel pentru o jumătate de veac și că funcționează dela sine. Amenajarea pădurilor și sistemul ogoritului excită admirația lui Cicikoff, pentru care totul era nou și de un interes uimitor. Astfel și zicea el în fiecare clipă: „Câte lucruri frumoase făcute fără sgomot! și cât e de departe de ceea ce văz în proiectele acestea, în teoriile, în tratatele acestea mari și în aceste mari discursuri ambițioase pe cari le-am întrezărit la Kochkaref, în aceste infolio sdrobitoare cari de o sută de ani promit universului bielsug și fericire, și se opresc sub raportul acesta la prospectele cărții! „Și se gândia la viața zadarnică, minătoare pentru țară, pe care o duc cele trei pătrimi din locuitorii capitalei, ocupați să lungească cu grație pe parchetele cernite, să debiteze și să facă negliobii în mare și spicuită adunare!

Costanjoglo oferi dela sine să însoțească pe Cicikof la Khlobuef și să viziteze cu el proprietatea. Cicikof ea vesl de tot. După un prânz îmbielsugat, amândoi și Platonof al treilea luară loc în frumoasa calească a lui Pavel Ivanovici, și plecară; Irb o luă înainte ca spre a alunga din drum păsările, iar trăsura lui Costanjoglo

veni în urmă. Străbătură așa cincisprezece verste ori kilometri fără a eși din pădurile și câmpurile lui Costanjoglo. Abia se sfârși cu pământurile lui că totul își schimbă înfățișarea; nu mai vedeau decât grâne rari și rău înspicate, și în loc de copaci frumoși, niste trunchiuri putrezind pe picioare.

Satul, cu toată frumusețea naturală a așezării, părea un loc părăsit. O clădire în piatră, care promitea o casă de locuit convenabilă, stetea nelocuită, nefiind încă terminată, iar în dos se descoperea o altă casă, locuită, dar veche și preamică. Ei găsiră pe stăpân ciufuit cu totul, desleptat dintr'un somn adânc, dar încă destul de somnuros. Era un om de patruzeci de ani; avea cravata mai mult decât desfăcută, redingota lui avea petece, iar cismele crăpături.

El se bucură ca de un mare noroc când văzu că are vizită; să-i fi sosit niște frați absenti de mai mulți ani și n'ar fi putut arăta mai multă bucurie.

„Constantin Fedorovici! Platon Michailovici! mi-ați făcut adevăr marea plăcere de a veni în sfârșit? Nu visez oare? sau, credeam că sunteți cu tot dinadinsul părăsit de toți; lumen se teme de mine atât ca nu cumva să-i cer vre-un împrumut de bani! Oh! inghit strașnice, Constantin Fedorovici! și mărturisesc că am me itat toate acestea; purcelul și-a trăit viața lui de purcel. Pardon, domnilor, că vă privesc într'o așa toaletă. Ei, ce v'aș put oferi domnilor?”

Ba 116-280)

Gustați Berea SLEPING-car din fabrica „Bragadiru”.

Mannale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Fi 307—100)

In cancelarea mea află momentan aplicare un
scriitor cu praxă bună.

Dr. Nicolae Ionescu,
advocat în Caransebeș.
(Io 708)

Candidat de notar.

La subscrisul este loc pentru un candidat de notar român. Se pretinde să aibe diploma notarială, să fie maiorean și apt a conduce cancelaria singur. Salarul lunar este 60. cor. viptul întreg și locuința. Locul se poate ocupa cu 1. ianuarie n. 1913.

Dorogos (u. p. Lippa) la 19. decembrie n. 1912.

David Dabiel
notar cerc.
(Da 670—)

Un candidat de avocat

caută cănelărie la 1-ma Ianuarie st. n. Adresa la „Românul”
(Ci 665—)

Un tânăr român,

în etate de 28 ani, absolvent al unei școli mai mare de vierit al statului ungar, având și practică mare la economie

Caută o deregătorie,

potrivită la un proprietar mai mare sau societate. Adresa la administrația ziarului nostru.
(Co 647—)

Căsătorie.

Sunt tânăr de 23 ani, ales de preot într-o comună de peste o mie de suflete și dispun de o avere min. 50.000 cor. In lipsa de cunoștințe, caut pe aceasta cale o domnișoară de religiunea gr.-or inteligentă, sănătoasă și econoamă bună, care ar avea și o zestre de bani gata minimală 10.000 cor. Ofertele însoțite fiind de poze să se trimită la adresa Adm. sub deviza „Modestul”.
(U 632)

Aviz.

Pe teritorul comunelor Costina-Mihovei se află moșia „Florinta” proprietatea Fondului Religionar gr.-or. din Bucovina, în întindere de 200 făleii pământ arabil, șes și de o calitate superioară, departe 6—7 km. de gările Părliași și Hatna și 9 km. de gara Ițcani și orașul Suceava din Bucovina.

Se caută un tovarăș cun cap. disponibil de 15.000 coroane, eventual un arendaș pentru a conduce s'au a i-se preda moșia pe timp de 9 ani. Moșia e luată în arendă de subsemnatul cu 48 cor. făleea și este înzestrată cu acarete moderne excelente ca: locuința cu 5 odăi pentru proprietar, locuință pentru servitori, șuri pentru trăsuri și mașini agricole, rotărie, ferărie etc. 3 grajduri pentru vite, din care unul pentru cai, unul pentru boi și vaci și unul pentru porci, încăpând peste 100 bucăți în unul, cotețe pentru paseri, coșere și hambare moderne și practice în care poate intra toată recolta de pe moșie, apaduct cu rabinet și pompe pentru incediu etc. etc.

Pentru informații mai detaliate doritorii sunt rugați a se adresa de îndată subscrisului.

I. V. Cocărlă.
Cosâna-Bucov. (Co 667—)

Aviz.

Am onoare a aduce la cunoștință că mi-am deschis

cancelarie advocațională
în Arad, str. Józseffőherceg-ut Nr. 17 (lângă biserica lutherană).

61 641

Dr. GEORGE CRIȘAN,
advocat.

Aviz.

Caut 3 sau 4 vagoane de mălai
din anul trecut. Muștră cu indicarea prețului să se trimită pe adresa,
Fi 652

Beszterce Naszód m.)

Vasilie Filip

Telcs-Bükkös.

Cel mai modern atelier de specialități de corsete din sudul Ungariei. Aduc la cunoștința on. dame, că execut cele mai elegante legătoare de casă pentru pănteco și corsete mari (Princés), la cari intrebuintez numai oase veritabile de peste.

Prețuri moderate!

văd. Teodor FaurTimișoara—Ioșefin, strada
Török nr. 1.Atelier de model. Deva, Petro-
jeni, Vârșet, Panciova, Beci-
cherecul-mare, Madoș, Bereg-
szász Törökbeese.

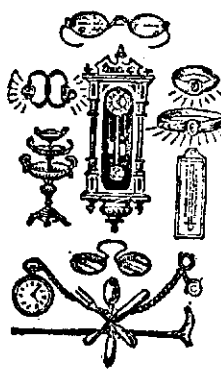
(Te 648—)

MANDEL ZSIGA

orologier giuvaergiu-optic

DÉS—Fötér

Sucursala Gyulafehérvár

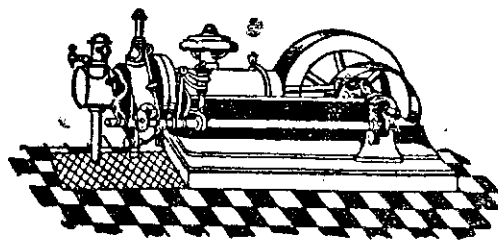
Cel mai mare depozit de tot felul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articli de argint de China Berendorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophoane și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate
(Ma 182—30)

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.

(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalatori de apaducte. Atelier entru repararea pom-pelor, a mașinelor cu benzina, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.

Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

Cafea Palermo prăjită cu renumitul prăjitor electric al spițeriei

Dürr Gusztáv

Această cafea în urma calității ei nu mai trebuie să mai lipsească din nicio gospodărie, atât ca și cafea neagră, cât și cu lapte e foarte spornică și excelentă. Mirosul și aroma ei e fără păreche, o masă bună cafea ca și aceasta nu mai există alta; se vinde în pachete originale plombate de câte 1/8, 1/4 și 1/2 klgr. Zilnic prăjire proaspătă.

**Șpițerii și arome fine,
poame sudice proaspete:**

Cormale, marea, smochine de Smirna, zahăr și poame presate. Ciocolată și caramel, bomboane de salon.

Zaharicale pentru Crăciun

pentru pomul de Crăciun, diferite calități proaspete.

Totfelul de

bomboane, mixtură, franceze

în cutii elegante, dela calitatea cea mai ieftină până la cea mai fină. Romuri veritabile din Anglia și din patrie.

Cognac și licheruri!

Poame proaspete. Prune de Bordeaux și ananas proaspăt.

Tea!

mixtură de Assan, imperial și regal veritabil. Soiuri Pecco, Mandarin și Schuchon. Depozit de

vinuri-șampanii

Törley József și soțul, Talisman și Casino se Louis Eranaois Transylvania, Vin brut, Monopol.

Totfelul de

sălbătăcii și galțe tăiate,

cu prețuri foarte ieftine.

Dürr Gusztáv

Prăvălia de delicatose, arome și vinuri-șampanii

Arad,

vis-à-vis de primăria orașănească

In edificiul „Victoriei”.

Telefon pentru oraș și comitat nr.-ul 110.

cel mai natural și cel mai modern miros de flori este

„Rosa Centifolia“.

1 sticlă 5.—, 7.50 și 12 cor.

De vânzare la:

Török Andor és Társa

(To 694) drogherie

Arad, bulev. Andrássy nr. 20

Avis!

Am onoare a aduce la cunoștința on. c. că am preluat ospătăria

„Rozsa bokor“,

str. Fábrián-László Nr. 7.

avis de fabrica MAXIM I. VULCU), o voi conduce cu cea mai mare promine.

Cu deosebită stimă:

Hangai Sándor,

ospătar.

Prima fabrică pentru lipit și tălat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.

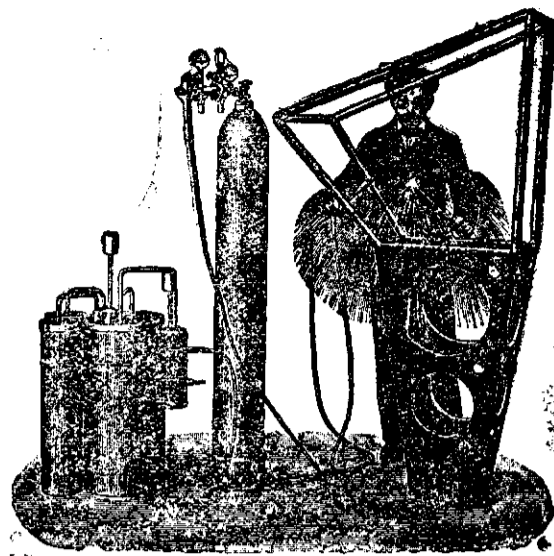
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!

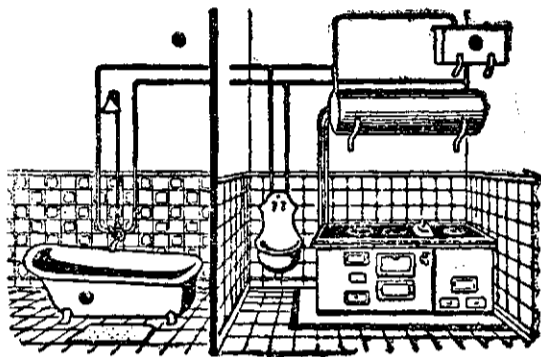
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.

Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută rețitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199-120)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desemn sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adevărit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani. (VI 159-60)

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Ne rugăm de sprijinul onor. public românesc.

In prăvălia românească de coloniale și delicatose a lui

Gheorghe Ștefu

din Arad, str. Deák-Ferenc n. 7.

Telefon pentru Arad și provincă 881.

Se află în cea mai bună calitate: cafea de tot soiul, zahăr, thea, prăjituri la thea, portocale, lămâi, smochine tescuite și în cunună, struguri de malaga, strugurei (stafide) pentru plăcinte, curmale (datolya) franceze, fructe zaharicate, Chocholată de Suchard, Cacao, rahat, halva, prune uscate de Bosnia, alune din Italia, mandule, nuci, mac, praf de copt prăjituri de Dr. Oetker, tot soiul de bonboane de chocholată, dela fabrica Heler din Viena, zaharicale și tot felul de podoabe de Crăciun (și pentru pomul crăciunului), tot soiul de fructe în sticle de dunst, diferite pecmezuri de fructe;

Vinuri fine de Tokai și Maderat, rachiu de prune și comină (drojde), toate acestea dela direct-producenți, rum de thea, tot soiul de rachiu dulci (liköruri) din cele mai gustoase, șampanie din Franța și patrie;

Pești: Alfisch, sardinii franceze în oleiu, ringle, păstravi, heringi afumate, precum și tot soiul de pești în saramură (murătoare);

Icre roșii, masline, cașcaval și brânză de burduf de munte din Brașov, toffelul de cașuri: ementhal, rockfort, trapista, óvári, imperial etc., unt de cel mai fin și lapte din pusta episcopului românesc;

Șuncă de Praga, cârnați și slănină de Dobrișin etc.; — Precum și tot soiul de articli, ce aparțin acestei băcării.

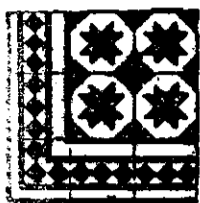
Comandele din loc și provincă se efeptuiesc momentan și se spedează punctual. — Cele din loc se trimit acasă cu băiatul din prăvălie.

∴ — Din provincă se pot face comandele prin telefon. ∴

Se 628

Ne rugăm de sprijinul onor. public românesc.

(Ma 181-60)

Mandler János

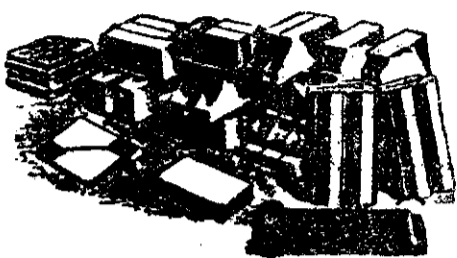
intreprindere de beton, piatră artifi-
cială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de
lucrări în branșa lui, și anume: ter-
racotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, us-
carea pereților umezi, trepte
(scări) de piatră artificială,
pereți, conuri „Rabitz”, inele
pentru fântâni, bazeuri,
fântâni artizane și vâlăle
executate neexcepționabil și
cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma

Welther János, pălărier

Făgăraș — Fogaras, bulev. Francisc Josif

Au sosit noutățile
cele mai moderne
de pălării de toamnă
și de iarnă: mo-
deluri pentru fe-
mei, pălării de

plasă, catifea, double și pălării de pănură, cu prețurile cele
mai moderate. Artiile de modă p. bărbați: mare asortiment
de pălării de piele de epure, tari și mari. Pălării și chipluri
pentru școlarii, mare asortiment, dela cor. 2—3. Primește spre
executare tot felul de pălării spre reparare și văpsire, după cele
mai noi modele. Pălării de doliu se execută imediat. (Wa-503)

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate:
casse de bani, biciclete, mașini de cusut, grama-
foane și mașini de scris. Primește orice muncă
de branșă, precum: introducerea
soneriilor, a luminii de electrice
și a diferitelor
motoare.

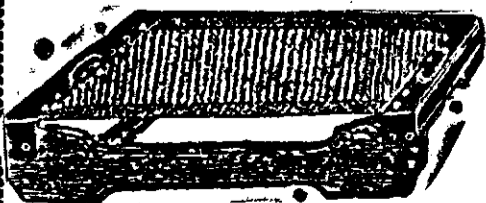
(Lu 56-30)

LEOPOLD KÖBER

LĂCĂTUȘ PENTRU CLĂDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ și
atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare

MEDIAȘ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.

Execută orice lucrări și reparări în această branșă și anume
lucrări de fier pentru clădiri, porți de fier, grați pentru mor-
mintă, vetre de fier și
matrațe de fir, din mate-
rial foarte bun, apoi în-
troducere de apaducte și
canaluri cu prețuri ieftine
și pe lângă garanță.

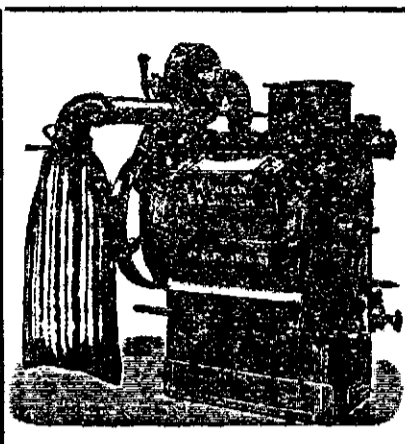

(K 464—)

Hainele nu se mai strică!

și nu mai trebuie curățite cu peria dacă le dai spre curățire la Institutul
Văduva Engel Vilmos, în Făgăraș.

Provăzut cu mașini
moderne și aranjat
pentru curățirea
chimică a hainelor,
văpsirea stofelor
și curățirea pene-
lor de perini. Pen-
tru curățirea unei
îmbrăcăminte de
bărbați 3 cor. La
comandă dela 10
cor. în sus expeda-
rea se face franco.

Hainele de bărbați,
dame, și copii, per-
dele, brodariile,
stofele mobilele
sau penele de pe-
rini. Paltoane de
piele se văpsesc în
colori întunecate,
durabile și cu ga-
ranță. Văpsirea
hainelor de doliu
se execută grabnic.

(E 504—)

LUDOVIC BINDER

GIUVAERGIU, CIASORNICAR ȘI AURAR
(Membru al Uniunii Horlogere).

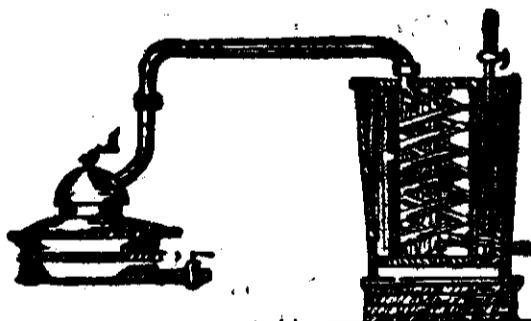
MEDIAȘ (MEDGYES) Markt platz nr. 11.

Mare magazin de:
orologie de Elveția,
de aur argint, oțel și
nichel, orologie de
părete și cu pendul.
Bijuterii fine și artiile
de briliante, obiecte
de lux veritabile de
argint, și argint de
China, artiile optice. În marele meu atelier de bijuterii se exe-
cută totfelul de bijuterii, și se reparază cu specialitate bijuterii
și ciasornice, pe lângă garanță. Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.

(B. 463-20)

GAZANE pentru ferberea rachiuului

Aranjamente
pentru fabrica de
SPIET.

MAȘIN pentru stro-
curea vinului și pon-
tru opărirea vaselor.

Prețuri moderate!
Condiții favorabile
de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința on. pu-
blic din loc și provincie, că după o lungă
călătorie de studii în Viena în institutul de
artă KOZEL, fotograf de curte

ATELIERUL FOTOGRAFIC

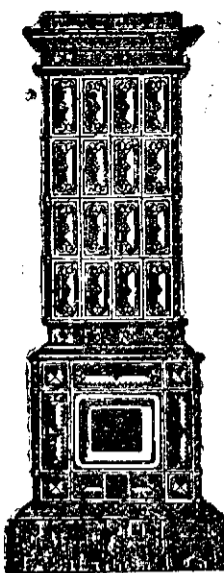
din MEDIAȘ, bulev. Pieței nr. 14—15, l-am
aranjat conform cerințelor moderne, cu cele
mai noi aparate fotografice; totodată mi-am
angajat și un conducător expert pentru ate-
lier. În urma acestora sunt în plăcută pozi-
țiune a satisface tuturor pretențiilor onor.
public. — Rugând binevoitorul sprijin al on.
public sunt

Cu deosebită stimă:

IDA GUGGENBERGER.

(Gu 466)

Pregătesc (Ma 146-30)
cupatoare de teracotă,
căminuri, vase, glas-
tre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István
 fabricant de căminuri și artic. de lut
 Temesvár-Gyárváros Kém-utca n-rul 16.

KIKTA ISTVAN, Atelier de ple-
Budapest, VII. Kozsoru-u. 17
 Imi iau îndrăzneala a atrage aten-
 tiunea on. publică asupra atelierului
 meu de pictură de sticlă.
 Ca specialist fac geamuri de biserică,
 verande și sufragerii.
 Mai departe plumbuit de artă, gra-
 vuri pe sticlă și rame de aramă, pre-
 cum și alte obiecte în bransa aceasta

Ki 41-

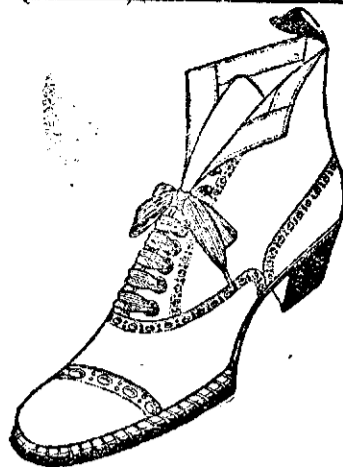
Cine voește să cumpere
INCĂLTĂMINTE

fabricate în țară într-adevăr fine, comode,
 elegante și durabile acela să cumpere cu
 încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SĂTMAR) Deák-tér.

— (În casa lui Keresztes András). —

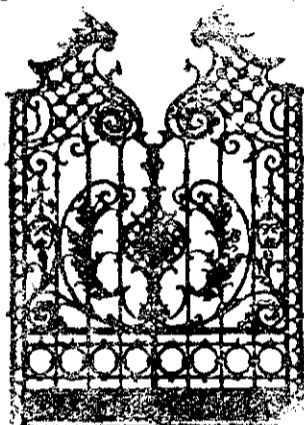

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cio-
 boate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte
 moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execu-
 țiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul
 de ghete și cioboate după măsură.

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de articlii de lăcătușerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.

Executăm: vetre de fert, uși din
 fier vărsat, uși pentru cupatoare, ți-
 nătoare de clădiri, uși pentru cup-
 toare de copt, uși pentru căminuri
 cupatoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se tri-
 mite gratis.

(Ma 426-)

Li 592

Atelier pentru fotografii artistice.

Eugen Lippert

Bistrița, Kleiner Ring nr. 5.

Cel mai bun și mai elegant atelier în localitate
 Execută portrete, grupuri de familii, so-
 cietăți și alte grupuri. .. Tablouri.

Specialități:

Fotografierea copiilor. — Inmărmiri.
 Portrete executate pe hârtii moderne și
 elegante. .. Fotografii pe porțelan.

Semi-email.

Tablouri durabile. Prețuri moderate.

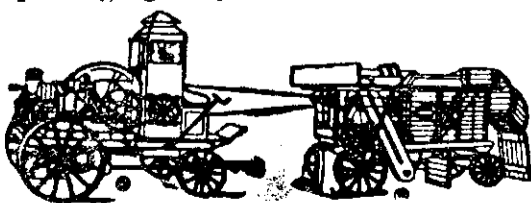
I 192-60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

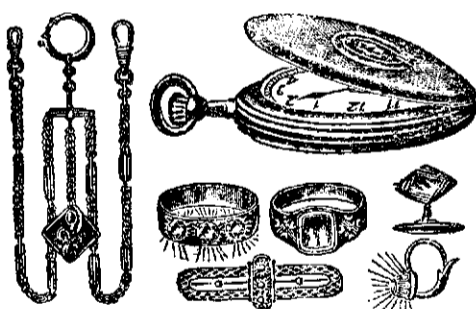
Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei
 precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, bal-
 coane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de
 gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini
 agricole, motoa-
 re, mașini de cu-
 sut, biciclete,
 cumpene — cu
 prețurile cele mai
 convenabile. □

Becker Lajos

ciasornicar și giuvaergiu

Temesvár-Józsefváros str. Hunyadi și colțul
 străzii Misis

Mare magazin de orologe
 de Elveția, de aur, argint,
 oțel și nichel, orologe de
 părete și cu pendul. Bijuterii
 fine și articlii de briliante,
 obiecte de lux veritabile de
 argint, și argint de China.
 În marele meu atelier de bi-
 juterii se execută totfelul de
 reparări, și se reparaază cu
 specialitate bijuterii și ciasor-
 nice pe lângă garanță.

Prețuri moderate! Serviciu conștiințios!

(Be 535-10)

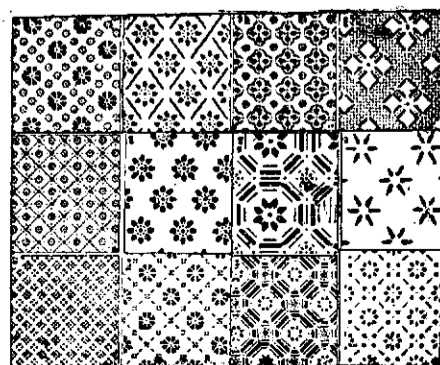
(Bo 423-)

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și in-
 treprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Execută: padinentări de
 terazzo, — granit, — mo-
 zale, — beton, — cheramit
 și — mozaic: precum și
 canale de beton și funda-
 mente pentru mașini,
 lucrări de ciment și beton,
 iesle, fântâni arteziane și
 basenuri, poduri etc. cu prețuri
 moderate; serviciu prompt.

„ARIEȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚIUNI.
TURDA.

AVIZ.

Subscrisa direcțiune având în vedere de-o parte situația pieții de bani, iar de altă parte din culanță față cu deponenții săi a decis ca începând cu 1 Ian. 1913 să fructifice depunerile — atât la centrală cât și la filiale — până la **5000** cor. cu **5¹/₂**, iar dela **5000** cor. cu **6%** netto.

„ARIEȘANA”

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni.
TURDA.

Direcțiunea.

A 669

Beiuș

Belényes

Librăria „DOINA”

Ne permitem a recomanda atențiunei binevoitoare a On. public românesc bogatul nostru sortiment de cărți literare de toate genurile, cărți bune pentru popor, cărți de rugăciuni și de economie, precum și tipăriturile advocațiale cu prețurile cele mai moderate și toate necesariile de cancelarie ca: hârtie, călimări, corneală, creioane, tocuri, penițe, ceară de sigilat sugetivă, mape pentru masa de scris, hârtie de scrisori în cutii, apol registre de contabilitate în diferite mărimi, albume pentru cărți postale și fotografii, sigile cu monogram și ștampile de cauciuc și metal pentru ofiici, etc. etc.

Comenzile primite se execută cu cea mai mare promptitudine și conștientiozitate. La dorință cărți achitate înainte se expediază și la America și în celelalte țări străine.

Asigurăm On. public de un serviciu afar' din cale prompt și mulțumitor și ne rugăm a ne onora cu st. comenzi.

„DOINA”

LIBRĂRIE SOC. PE ACȚII
(Beiuș)-Belényes.

Do 617—16

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA IN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Chișineu (Kisjenő) Șiria (Világos), și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar 2,500,000.— Cor.
Fond de rezervă 2,000,000.— Cor.
Depuneri spre fructificare 15,000,000.— Cor.
Circulațiunea anuală 400,000,000.— Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocute pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4¹/₂% și 5% interese fără de nici o detragere.

Primește depuneri spre fructificare despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat din al seu